

Jaarverslag 2002

Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw

laser

INHOUDSOPGAVE

1	Woord vooraf	4
2	Inleiding	5
3	Het Borgstellingsfonds voor de Landbouw	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Uitvoering	6
3.2.1	Beoordeling van de aanvragen	7
3.2.2	Databeheer verleende borgstellingen	7
3.2.3	Afhandelen verliesdeclaraties	8
3.3	Prijsoverleg	8
4	Bestuurszaken	9
4.1	Samenstelling van het bestuur BF in 2002	9
4.2	Vergaderingen van het bestuur	10
5	Borgstellingsaanvragen	11
5.1	Verleende borgstellingen	14
5.2	Verleende speciale borgstellingen	21
5.3	Afgewezen borgstellingen	22
5.4	Bezwaarschriften	23
5.5	Financieringsbestemming van de verleende borgstellingen	23
5.6	Door banken ingediende declaraties	26
5.7	Het totaal aan borgstellingsverplichtingen	29
6	Jaarrekening 2002 in euro	30
	Balans per 31 december 2002	30
	Staat van baten en lasten over het boekjaar 2002	32
	Financiële positie in euro per 31 december 2002	33
	Toelichting op de jaarrekening 2002	34
	Toelichting op de balans	36
	Toelichting staat van baten en lasten	39
	Specificatie staatsleningen per 31 december 2002	40
	Accountantsverklaring	41

1 WOORD VOORAF

Voor u ligt het jaarverslag 2002 van de Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw.

Een aantal trends bij verleende borgstellingen die zich in voorgaande jaren manifesteerden, hebben zich in dit verslagjaar voortgezet. Zo is het aantal aanvragen wederom afgenomen en het gemiddelde borgbedrag verder toegenomen. In tegenstelling tot voorgaande verslagjaren zijn er verhoudingsgewijs minder borgstellingen verleend in de tuinbouwsector en iets meer borgstellingen in de landbouwsector.

In 2002 werden onder de bestaande borgstellingsregeling 207 aanvragen ingediend. Dit is een lichte daling ten opzichte van 2001 (227 aanvragen). In totaal zijn 171 aanvragen, met een totaalbedrag van 86,9 miljoen euro goedgekeurd. Dit is lager dan in 2001 (208 aanvragen voor 93,2 miljoen euro). Opgesplitst naar sectoren bedroeg dit 9,3 miljoen euro (47 aanvragen) voor de landbouw en 77,6 miljoen euro (124 aanvragen) voor de tuinbouw. Het in 2002 verleende borgstellingsbedrag voor de landbouwsector is iets gestegen ten opzichte van 2001, namelijk met 1,1 miljoen euro. Het totaal verleende borgstellingsbedrag in de tuinbouw is bijna 7,4 miljoen euro lager dan in 2001.

Door de banken werden acht declaraties ingediend vooral afkomstig uit de glaskloemen-teelt. Het totale declaratiebedrag bedroeg 1,3 miljoen euro.

De uitstaande verplichtingen zijn ten opzichte van 2001 met 3,9 miljoen euro toegenomen en per 31 december 2002 bedragen deze 514,1 miljoen euro.

2 INLEIDING

Dit jaarverslag geeft een beeld van de activiteiten, resultaten en ontwikkelingen van de Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw in 2002. Om dit beeld zo duidelijk mogelijk weer te geven, is het totaal aan ingediende aanvragen op verschillende manieren uitgesplitst en zoveel mogelijk weergegeven in tabellen en grafieken. Daarnaast worden waar mogelijk de ontwikkelingen vergeleken met die van voorgaande jaren.

De werkingssfeer, organisatie en uitvoering van het Borgstellingsfonds wordt op hoofdlijnen besproken in hoofdstuk drie.

In hoofdstuk vier worden de bestuurszaken van het afgelopen jaar weergegeven.

Hoofdstuk vijf geeft een overzicht van het aantal ingediende, toe- en afgewezen aanvragen uitgesplitst naar bedrijfstype en de wijzigingen ten opzichte van andere jaren. Tevens wordt in dit hoofdstuk het aantal ingediende verliesdeclaraties en het totaal aan borgstellingsverplichtingen behandeld.

Tenslotte geeft hoofdstuk zes een overzicht van de jaarrekening 2002 met de accountantsverklaring.

3 HET BORGSTELLINGSFONDS VOOR DE LANDBOUW

3.1 ALGEMEEN

De hoofddoelstelling van het landbouwbeleid in de jaren vijftig van de twintigste eeuw was het leveren van een zo groot mogelijke bijdrage van de landbouw aan de nationale productie en het veilig stellen van de voedselvoorziening na de Tweede Wereldoorlog. In dit kader is in 1951 het Borgstellingsfonds voor de Landbouw opgericht. Het fonds kreeg op basis van het Marshall-plan de beschikking over een 'startkapitaal' van 25 miljoen gulden (circa 11,4 miljoen euro). Ondernemers die over onvoldoende zakelijke zekerheden beschikten om een investeringsplan te financieren kwamen in aanmerking voor een borgstelling. Destijds was bepaald dat de borgstelling slechts zou kunnen plaatsvinden voor investeringsplannen nodig voor rationalisatie van het bedrijf, of verhoging van de productie. Hierbij werd een limitatieve lijst van mogelijke investeringen gehanteerd.

Sinds 1992 worden borgstellingen verstrekt onder voorwaarden die zijn vastgelegd in het Besluit Borgstellingsfonds. Volgens dit besluit beoogt het fonds de ontwikkeling van de landbouw te bevorderen door borgstellingen te verlenen voor de oprichting, overname, instandhouding en verbetering van landbouwbedrijven. Belangrijke eis voor het verlenen van een borgstelling is dat het investeringsplan voldoende perspectief biedt op continuïteit. Hierin spelen de ondernemerskwaliteiten en bedrijfsactiviteiten in relatie tot de omgeving een grote rol.

In het verslagjaar is verder gewerkt aan de implementatie van het Besluit Borgstellingsfonds bijzondere borgstellingen (BF+). Het BF+ beoogt de vernieuwing en herstructurering van primaire agrarische sectoren te bevorderen. De regeling richt zich met name op bedrijven die verder gaan dan de wettelijke eisen op het gebied van milieu, diergezondheid en dierenwelzijn.

Naast de introductie van het BF+ wordt ook de bestaande borgstellingsregeling aangepast (BF-aangepast). De belangrijkste aanpassingen voor BF+ en BF-aangepast zijn de invoering van een jaarlijks budget aan verleende borgstellingen, het vastleggen van een minimum en maximum borgstellingsbedrag en verhoging van de garantieprovisie van een naar drie procent.

De verwachting is dat BF+ en BF-aangepast in de loop van 2003 in werking zullen treden.

3.2 UITVOERING

Agentschap LASER van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), is door het bestuur van de stichting gemandateerd voor de uitvoering van de regeling.

De uitvoering omvat in hoofdlijnen:

- *beoordeling van de aanvragen;*
- *databaseheer verleende borgstellingen;*
- *afhandelen verliesdeclaraties.*

3.2.1 Beoordeling van de aanvragen

Belangrijk element in de beoordeling van de aanvragen is het toetsen op toekomstperspectief van de onderneming. Het merendeel van de aanvragen wordt achter het bureau beoordeeld (bureaubeoordeling). In bijzondere gevallen, zoals het stichten van een geheel nieuw bedrijf, of bij twijfel over het investeringsplan wordt een bezoek aan het bedrijf gebracht (uitgebreide beoordeling).

Tot voor kort werden alle uitgebreide beoordelingen ter advies aan de Provinciale Adviescommissies voorgelegd. In de vergadering van 24 juni 2002 heeft het bestuur van de stichting besloten dat de adviescommissies per 1 augustus 2002 worden opgeheven.

De kwaliteit van de ondernemer is, met name vanwege de toegenomen randvoorwaarden die de samenleving en de consument stellen aan de agrarische bedrijfsvoering, steeds belangrijker geworden. De 'ondernemerskwaliteit' wordt in de beoordeling van BF-aanvragen als beoordelingsaspect derhalve ook belangrijker.

Het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) is medio 2000 in opdracht van LNV begonnen met een project voor het ontwikkelen van een toets op ondernemerskwaliteiten ten behoeve van het BF+. De ontwikkeling van de toets is begin 2003 afgerond. Voor de beoordeling van BF+ aanvragen zal gebruik worden gemaakt van de ondernemerstoets.

3.2.2 Databeheer verleende borgstellingen

Belangrijk instrument in het databeheer van de borgstellingen is het Systeem Registratie Borgstellingen (SRB). In dit systeem worden alle relevante gegevens van de borgstellingen digitaal opgeslagen en mutaties verwerkt. In 2002 is verder gewerkt aan SRB-aangepast, een opwaardering van het programma voor BF+ en BF-aangepast.

Op 1 januari 2002 is de euroconversie op het SRB uitgevoerd. Dit is technisch gezien redelijk succesvol verlopen. Echter, door afrondingsverschillen zijn bepaalde verbanden niet meer geheel sluitend. Dit geeft af en toe problemen bij het verwerken van mutaties in SRB. Om deze SRB-mutaties te verwerken, is enkele malen gegevensbankbeheer gebruikt. Dit betrof in totaal ongeveer zeventig borgstellingen. De verwerking van deze mutaties is tijdrovend. Het probleem zal worden hersteld in de nieuwe versie van het SRB.

Op het huidige SRB is dit jaar geen onderhoud uitgevoerd omdat dit integraal wordt opgevolgd door een nieuwe versie van SRB. De testen van het nieuwe SRB in 2001 hebben geleid tot een hersteloplevering. Eind 2002 is het SRB in zijn geheel getest, respectievelijk herrest. De testresultaten worden momenteel nog verwerkt.

3.2.3 Afhandelen verliesdeclaraties

De zogenoemde raamovereenkomst dient als leidraad voor de beoordeling van ingediende claims (verliesdeclaraties) door de banken. De raamovereenkomst is een afgesloten overeenkomst tussen het Borgstellingsfonds en de aangesloten banken. Hierin is een aantal voorzieningen getroffen die de positie van de stichting als borg beschermt. Daarnaast dient de overeenkomst ter bevordering van een snel en soepel verloop van de behandeling van verliesdeclaraties en het voorkomen van onnodige correspondentie.

In 2002 zijn acht verliesdeclaraties ingediend. Alle ingediende verliesdeclaraties zijn in behandeling genomen. Er zijn zes verliesdeclaraties afgehandeld, hiervoor werd een bedrag van 0,94 miljoen euro aan de banken uitgekeerd.

3.3 PRIJSOVERLEG

Periodiek worden er door het Expertisecentrum LNV bijeenkomsten georganiseerd waarin prognoses worden opgesteld over de toekomstige prijsontwikkelingen van diverse agrarische sectoren. De indicaties worden gebaseerd op de prijsontwikkelingen van de voorafgaande periode en op de toekomstige marktverwachtingen. De tijdschikhorizon van de prijsindicaties komt overeen met die van bedrijfsbegrotingen. Hierdoor zijn deze prijsindicaties een goed uitgangspunt voor het beoordelen van onder meer borgstellingsaanvragen.

De prijsindicaties worden vastgesteld in zeven commissies:

- *glasgroenteteelt;*
- *akkerbouw;*
- *fruitteelt;*
- *pluimvee;*
- *rund- en kalfsvlees;*
- *varkenshouderij;*
- *zuivel.*

De prijsindicaties worden door vakspecialisten van het Expertisecentrum LNV, het LEI, DLV, het landbouwbedrijfsleven, de banken, accountantskantoren en LASER vastgesteld. Vanaf de start van het prijsoverleg in 1996 is gebleken dat uniforme uitgangspunten voor verwachte opbrengstprijzen de uitvoering voor LASER een stuk eenvoudiger maken. Vooral discussie en mogelijke bezwaarschriften worden door het gezamenlijk prijsoverleg voorkomen.

In het verslagjaar zijn er vijf commissiebijeenkomsten geweest. Respectievelijk voor de fruitteelt (tweemaal), glasgroenteteelt, pluimvee en rund- en kalfsvlees zijn prijsindicaties besproken.

4 BESTUURSZAKEN

De samenstelling van het bestuur is in 2002 deels gewijzigd. Een aantal personen is formeel benoemd.

4.1 SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR BF IN 2002

De samenstelling van het bestuur zag er eind 2002 als volgt uit:

Voorzitter:

Drs. G. van der Lely

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Secretaris/penningmeester:

Drs. B.A. Piersma

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Leden:

Drs. G. Lubbers

Ministerie van Financiën

Dhr. A. Lanting

LTO-Nederland

Plaatsvervangende leden:

Drs. G.A.M. van der Grind

LTO-Nederland

Drs. I. Zwinkels

Ministerie van Financiën

Ir. A. Burger

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Mr. J.M.P.H. van der Zijden

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Adviseur:

H.E. van de Kerk

Rabobank Nederland

4.2 VERGADERINGEN VAN HET BESTUUR

In 2002 zijn er twee bestuursvergaderingen geweest.

Op 24 juni heeft een vergadering plaatsgevonden waarin de volgende zaken aan de orde kwamen:

- *een aantal personen zijn formeel benoemd als lid of plaatsvervangend lid van het Bestuur BF. Tevens zijn de statuten op een paar punten gewijzigd;*
- *het Bestuur BF besluit dat de Provinciale Adviescommissies per 1 augustus 2002 kunnen worden opgeheven. Twijfelgevallen worden voortaan aan het bestuur voorgelegd;*
- *stand van zaken BF-bijzondere borgstellingen;*
- *de jaarstukken 2001 werden formeel goedgekeurd;*
- *het bestuur heeft de meerjarenbegroting besproken en de begroting 2002 goedgekeurd. De verwachting was dat ook in het jaar 2002 het streven van zelffinanciering bereikt zou kunnen worden.*

Op 28 november heeft een vergadering plaatsgevonden waarin de volgende zaken aan de orde kwamen:

- *stand van zaken BF-bijzondere borgstellingen;*
- *BF voor startende ondernemers. De minister van LNV wil het BF onder soepele voorwaarden inzetten voor startende ondernemers. Het voorstel is om de garantieprovisie te verlagen van drie procent naar een procent en het maximum voor een BF lening te verhogen naar 1,2 miljoen euro. Het Bestuur BF wil hieraan meewerken onder voorwaarde dat de Europese Commissie deze wijziging goedkeurt en LNV de derving van inkomsten zal compenseren;*
- *de implementatie van aandachtspunten uit het accountantsrapport 2001 zijn besproken;*
- *de meerjarenbegroting 2003-2010 is besproken.*

5 BORGSTELLINGSAANVRAGEN

Behandeling aanvragen per provincie in 2002			
Provincie	Toegewezen in 2002	Afgewezen in 2002	Nog in behandeling
<i>Groningen</i>	2	0	3
<i>Friesland</i>	1	1	2
<i>Drenthe</i>	6	1	2
<i>Overijssel</i>	10	0	2
<i>Flevoland</i>	6	0	1
<i>Gelderland</i>	14	2	6
<i>Utrecht</i>	2	0	0
<i>Noord-Holland</i>	7	0	1
<i>Zuid-Holland</i>	61	2	10
<i>Zeeland</i>	3	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	28	4	10
<i>Limburg</i>	31	0	0
Totaal	171	10	37
Totaal in % t.o.v. besliste aanvragen	94	6	

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het aantal ingediende, toe- en afgewezen aanvragen in 2002 per bedrijfstype en provincie ten opzichte van voorgaande jaren. Daarnaast wordt het aantal ingediende declaraties en het totaal aan borgstellingsverplichtingen besproken.

Bij de verklaring van trends dient rekening gehouden te worden met het feit dat er soms sprake is van een absoluut klein aantal aanvragen waardoor een trend relatief sterk kan worden beïnvloed.

In het verslagjaar werden 181 aanvragen behandeld. Hiervan zijn 171 aanvragen goedgekeurd en tien afgewezen.

Door de sterke vertegenwoordiging van de tuinbouwsector in de provincie Zuid-Holland komen daar de meeste aanvragen vandaan. Uit de provincies Groningen, Friesland, Utrecht en Zeeland komt een gering aantal aanvragen.

Ingediende aanvragen ingedeeld naar provincie

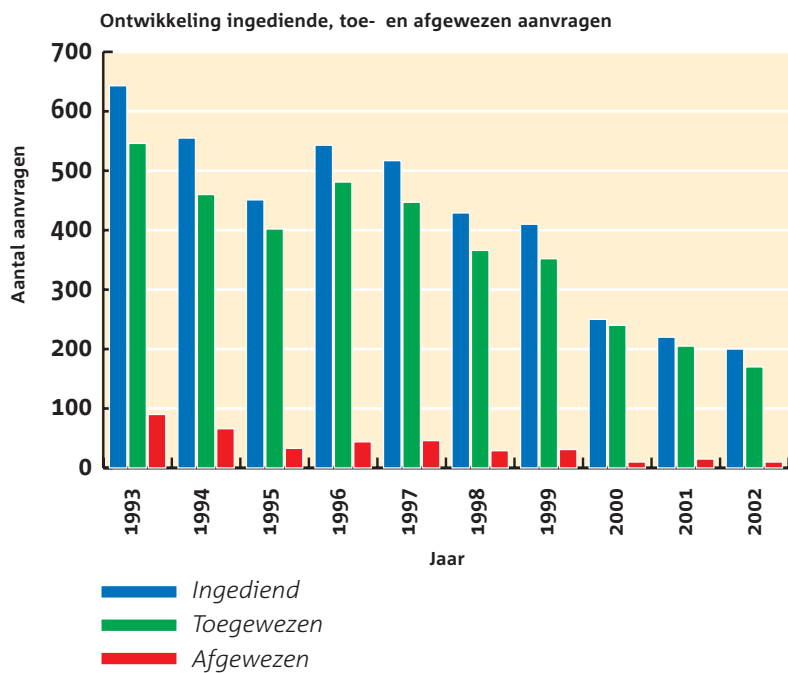
Provincie	Ingediend in 2001	Ingediend in 2002	Ingetrokken in 2001	Ingetrokken in 2002
<i>Groningen</i>	4	5	0	2
<i>Friesland</i>	10	5	1	0
<i>Drenthe</i>	10	8	0	1
<i>Overijssel</i>	6	11	0	0
<i>Flevoland</i>	8	7	2	1
<i>Gelderland</i>	23	20	1	0
<i>Utrecht</i>	3	3	0	0
<i>Noord-Holland</i>	10	8	0	0
<i>Zuid-Holland</i>	76	65	4	6
<i>Zeeland</i>	1	3	0	0
<i>Noord-Brabant</i>	42	40	2	1
<i>Limburg</i>	34	32	1	1
Totaal	227	207	11	12
<i>Wijziging in % t.o.v. 2001</i>		-9%		

Het aantal ingediende aanvragen is in 2002 gedaald ten opzichte van 2001. De provincie Friesland vertoont een sterke daling. De provincie Overijssel laat een relatief sterke stijging zien. De meeste aanvragen komen nog steeds uit de provincie Zuid-Holland, alhoewel ook hier het aantal aanvragen ten opzichte van 2001 is gedaald. Dit komt onder andere door een afname van de beschikbare ruimte voor glastuinbouw in West-Nederland en de voortgaande schaalvergroting in de glastuinbouw. Schaalvergroting kan worden gerealiseerd door het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere ondernemers – bijvoorbeeld clustering – en door bedrijfsvergroting.

Daarnaast hebben relatief veel aanvragen uit de provincie Zuid-Holland betrekking op bedrijfsverplaatsingen van glastuinbouwbedrijven. Een bedrijfsverplaatsing geeft in de regel meer mogelijkheden tot schaalvergroting. Dit is een voortzetting van een jarenlange trend.

Het aantal ingetrokken aanvragen voor behandeling is nagenoeg gelijk gebleven met het vorige verslagjaar.

In onderstaand diagram vertoont het aantal ingediende aanvragen een dalende trend over de afgelopen tien jaar (1993- 2002).

5.1 VERLENDE BORGSTELLINGEN

In 2002 werden 171 borgstellingen verleend voor een bedrag van 86,9 miljoen euro. Hiervan ging 9,3 miljoen euro naar de sector landbouw en 77,6 miljoen euro naar de sector tuinbouw. Onderstaande tabel geeft een gedetailleerd beeld over de verleende borgstellingen van de laatste drie jaar.

Bedrijfstype	Aantal verleende borgstellingen			Wijziging in % t.o.v. 2001	Gemiddelde bedrag per borgstelling (x 1.000 euro)			Wijziging in % t.o.v. 2001
	2000	2001	2002		2000	2001	2002	
<i>Melkveehouderij</i>	9	12	14	17	128,0	165,1	157,6	-5
<i>Varkenshouderij</i>	10	12	16	33	239,1	204,3	200,4	-2
<i>Pluimveehouderij</i>	17	12	12	0	191,5	232,0	246,1	6
<i>Akkerbouw</i>	7	6	3	-50	138,4	107,9	242,0	124
<i>Overige landbouw*</i>	4	2	2	0	299,9	147,5	124,2	-16
Totaal landbouw	47	44	47	7	190,6	185,4	198,7	7
In % van het totaal land- en tuinbouw	18	21	27					
<i>Glasgroenteteelt</i>	74	58	34	-41	486,0	583,0	621,2	7
<i>Glasbloemeteelt</i>	79	61	36	-41	479,2	614,4	668,8	9
<i>Potplantenteelt</i>	13	9	26	189	446,1	424,6	919,6	117
<i>Champignonteelt</i>	7	4	1	-75	425,2	145,8	680,7	367
<i>Bloembollenteelt</i>	11	9	6	-33	285,9	422,5	313,1	-26
<i>Boomkwekerij</i>	10	13	12	-8	109,4	262,3	311,2	19
<i>Vollegroondsgroenten</i>	6	7	5	-29	198,8	161,4	260,4	61
<i>Overige tuinbouw**</i>	8	3	4	33	375,5	531,6	228,0	-57
Totaal tuinbouw	208	164	124	-24	437,9	518,9	626,0	21
In % van het totaal land- en tuinbouw	82	79	73					
Totaal land- en tuinbouw	255	208	171	-17,8	392,1	448,4	508,5	13

* Onder 'overige landbouw' wordt onder andere verstaan: het houden van nertsen, eenden, konijnen, vis en mestvee.

** Onder 'overige tuinbouw' wordt onder andere verstaan: witlofteelt en fruitteelt.

De laatste jaren is er sprake van een daling van het aantal ingediende aanvragen en een stijging van het gemiddelde borgstellingsbedrag. In het verslagjaar wordt deze trend voortgezet. Het totaal aantal verleende borgstellingen in 2002 is gedaald met achttien procent. Wel is het aantal verleende borgstellingen in de sector landbouw licht toegenomen (zeven procent). Met name in de melkveehouderij en in de varkenshouderij is ten opzichte van voorgaande jaren een stijging van het aantal borgstellingsaanvragen zichtbaar. In de sector tuinbouw is het aantal verleende borgstellingen flink gedaald (-24 procent). Met name in de glasgroente- en glasbloementeelt is er sprake van een forse daling. In de potplantenteelt is daarentegen sprake van een forse stijging.

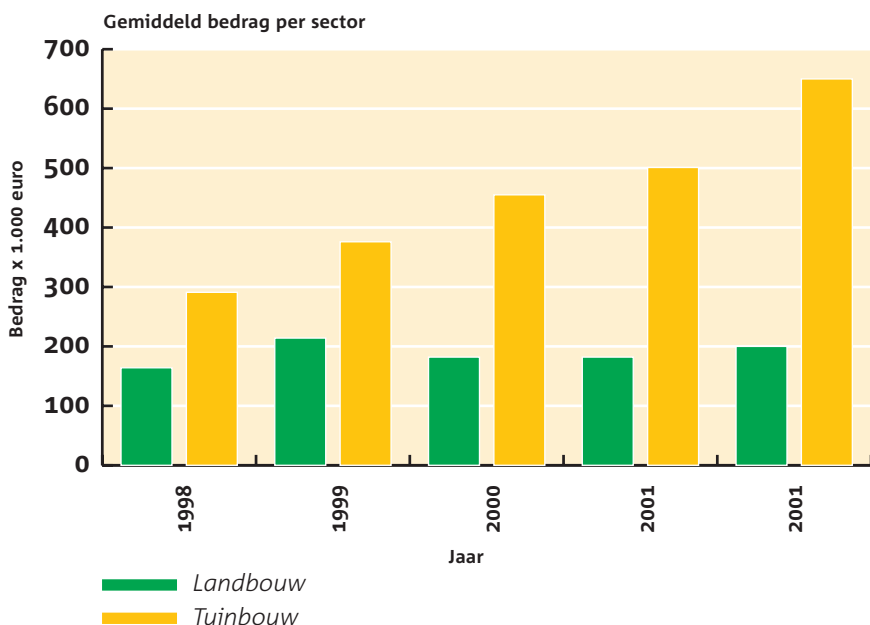
Aandachtspunten in de sector landbouw:

- *het gemiddeld toegekende borgstellingsbedrag uit de pluimveehouderij en akkerbouw ligt duidelijk boven het sectorgemiddelde;*
- *de stijging van het aantal aanvragen in de sector melkveehouderij komt in overwegende mate voor rekening van de melkgeitensector;*
- *de stijging van het aantal aanvragen in de melkveehouderij heeft zich in het verslagjaar voortgezet. Dit is waarschijnlijk het gevolg van een proces van versnelde opschaling. Een noodzakelijke stap in dit proces is de uitbreiding van de bestaande huisvesting en vaak de vervanging van de melkstal of de overgang naar een automatisch melksysteem;*
- *de stijging van het aantal aanvragen in de varkenshouderij heeft zich in het verslagjaar voortgezet. Een verklaring hiervoor is enerzijds de beperkte investeringsruimte door de achterliggende jaren met lage opbrengstprijzen en anderzijds de noodzakelijk investeringen om aan het welzijnsbesluit varkenshouderij te voldoen;*
- *het aantal aanvragen in de akkerbouw is verder gedaald. Dit is vermoedelijk het gevolg van enerzijds de sterk onder druk staande rentabiliteit binnen de sector waardoor het investeringsanimofors is gedaald en anderzijds door het bezit van cultuurgrond in eigendom, waardoor de behoefte aan additionele zekerheden over het algemeen fors lager is;*
- *het gemiddeld garantiebedrag in de landbouwsector is met zeven procent gestegen in vergelijking met het jaar 2001.*

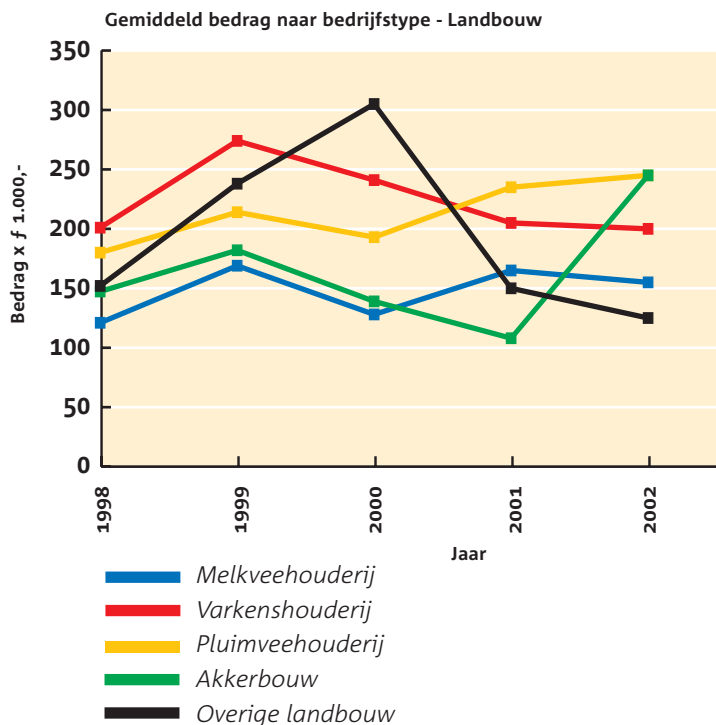
Aandachtspunten in de sector tuinbouw:

- *het aandeel van de tuinbouw is 73 procent van het totaal aan verleende borgstellingen in het verslagjaar. Van dit totaal is 27 procent verleend aan de glasgroenteteelt en 29 procent aan de glasbloementeelt;*
- *in de bedrijfstakken glasgroenten, glasbloemen, potplanten en champignons bedraagt het gemiddelde garantiebedrag meer dan een half miljoen euro per aanvraag;*
- *er is sprake van een relatief sterke toename van het aantal aanvragen in de potplantenteelt. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat relatief veel glasbloemenbedrijven zijn omgeschakeld naar potplantenteelt, met de verwachting dat dit meer opbrengt. De concurrentie in de bloemensector wordt namelijk steeds groter. Bovendien is het in de potplantenteelt niet altijd noodzakelijk de glasopstanden te vernieuwen;*
- *het gemiddelde bedrag per borgstelling in 2002 is in de meeste bedrijfstakken gestegen ten opzichte van 2001;*
- *het gemiddelde garantiebedrag in de totale tuinbouwsector is gestegen met 107.000 euro. Dit is een stijging van 21 procent;*
- *in de sector tuinbouw zijn in het verslagjaar twaalf aanvragen verleend met een borgstelling hoger dan 1,5 miljoen euro. Ruim twee keer zoveel als in 2001. Dit wordt mede veroorzaakt door een toenemende schaalvergroting in de glastuinbouw. De hoogste borgstelling is verstrekt aan een glasbloemenbedrijf en bedroeg vier miljoen euro. De op een na hoogste borgstelling bedroeg 3,1 miljoen euro en is verstrekt aan een potplantenbedrijf.*

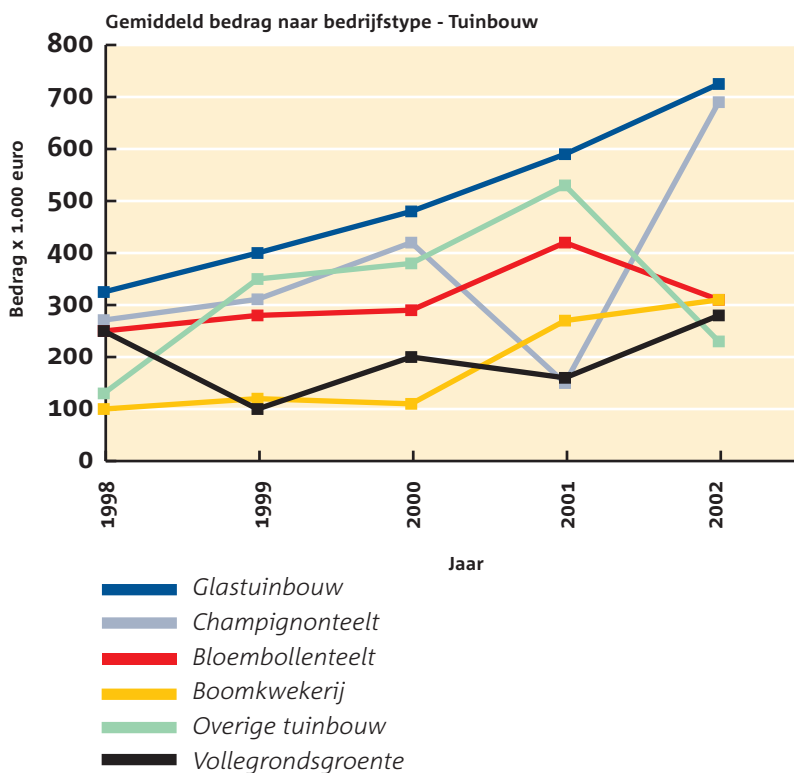
Onderstaande diagram laat zien dat in de sector landbouw het gemiddelde bedrag per borgstelling licht is gestegen ten opzichte van het vorige verslagjaar. In de sector tuinbouw is het gemiddelde bedrag per borgstelling flink gestegen. Dit is een voortzetting van een jarenlange trend.

Onderstaande figuur geeft een beeld van het verloop van het gemiddelde borgstellingsbedrag per bedrijfstype over de afgelopen vijf jaar in de sector landbouw. Behalve de pluimveehouderij en de akkerbouw laten de andere bedrijfstypen een dalende trend zien. Het gemiddelde bedrag in de varkenshouderij is nagenoeg gelijk gebleven.

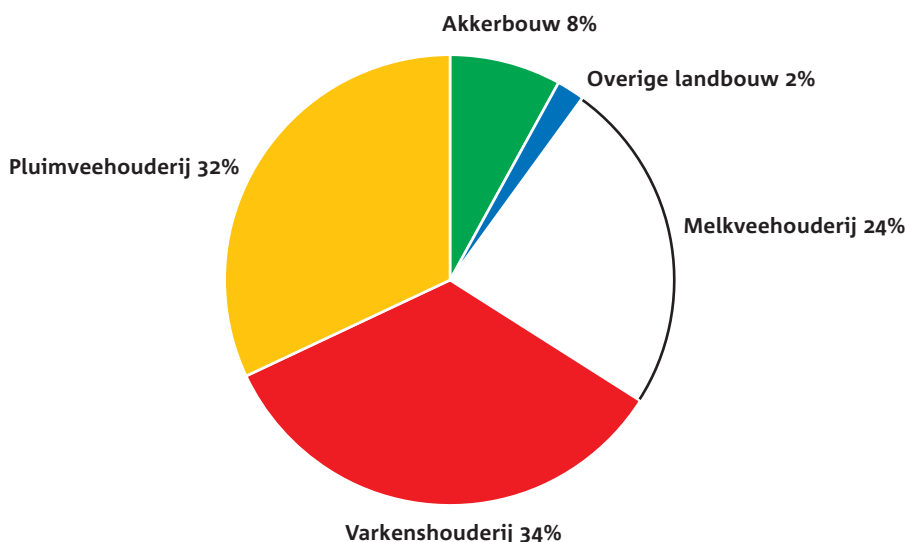

Onderstaande figuur geeft een beeld van het verloop van het gemiddelde borgstellingsbedrag per bedrijfstype in de sector tuinbouw. De bedrijfstypes glastuinbouw, champignon-teelt en boomkwekerij vertonen een stijgende trend. In de glastuinbouw worden de hoogste borgstellingen verleend. Relatief veel (hoge) borgstellingen worden verstrekt ten behoeve schaalvergroting en voor de financiering van bedrijfsverplaatsingen.

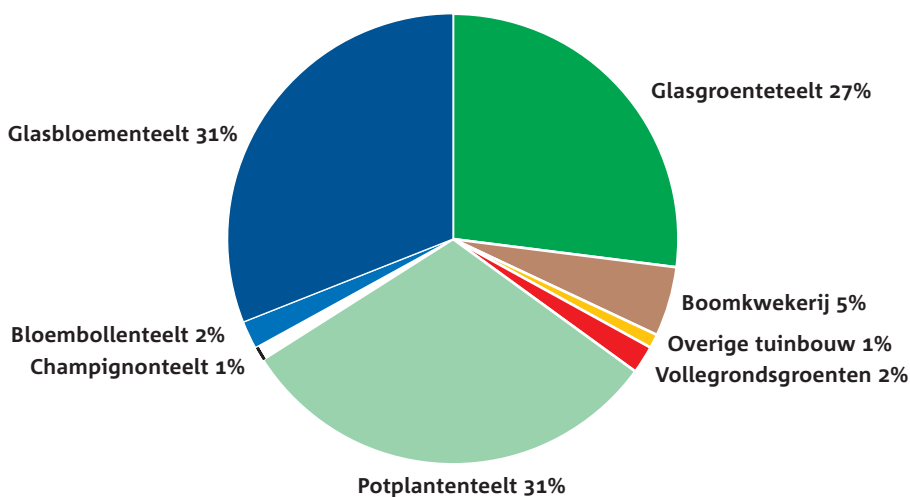
In onderstaande diagrammen is het aandeel borgstellingen per bedrijfstype weergegeven. In de sector landbouw heeft de akkerbouw en de overige landbouw een aandeel van tien procent, een geringe afname ten opzichte van het vorige verslagjaar. Het aandeel van de melkveehouderij is gelijk gebleven. Het aandeel van de varkenshouderij is met vier procent toegenomen, en die van de pluimveehouderij met twee procent afgenomen.

Aandeel borgstellingsbedrag per bedrijfstype in de Landbouw

In de sector tuinbouw heeft de glastuinbouw nog steeds het grootste aandeel, hoewel dit ten opzichte van het vorige verslagjaar fors is gedaald, namelijk met dertien procent voor zowel de glasgroente- als de glasbloemensector. Het aandeel van de potplantenteelt is fors toegenomen, met 26 procent ten opzichte van 2001. Sinds dit verslagjaar heeft de potplantenteelt een hoger aandeel in het borgstellingsbedrag dan de glasgroentesector.

Aandeel borgstellingsbedrag per bedrijfstype in de Tuinbouw

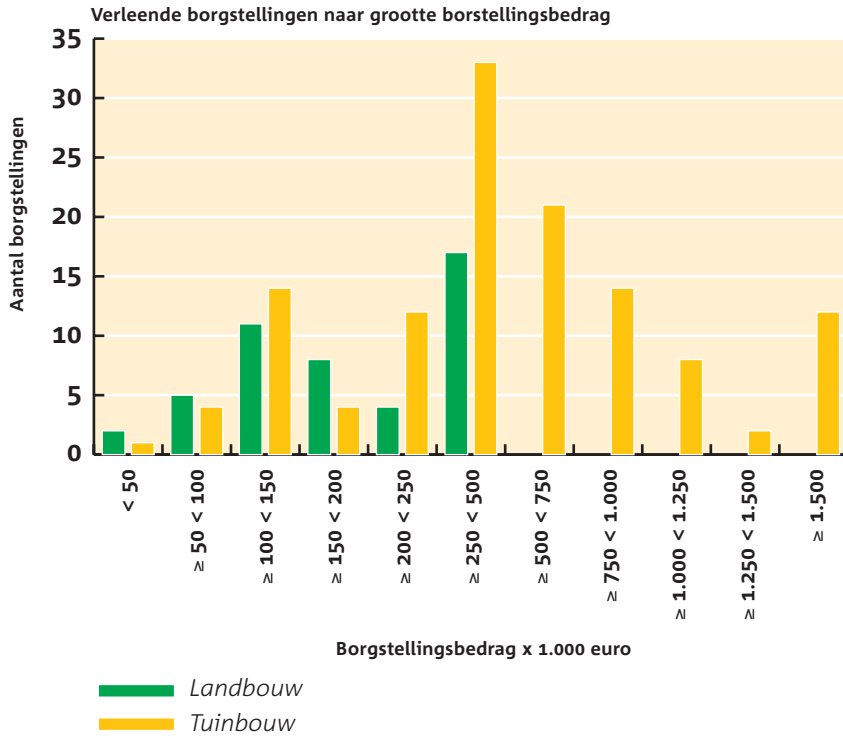
Onderstaande tabel geeft inzicht in de verdeling van de borgstellingen naar hoogte van het borgstellingsbedrag.

Bedrag per borgstelling 1.000 euro	Aantal ver- leningen	Verdeling aantal ver- leningen in %	Bedrag in mln. euro	Verdeling bedrag in %	Aantal ver- leningen	Verdeling aantal ver- leningen in %	Bedrag in mln. euro	Verdeling bedrag in %
	Landbouw				Tuinbouw			
≤ 50	2	4,3	0,1	0,9	1	0,8	0,0	0,1
≥ 50 < 100	5	10,6	0,4	4,6	4	3,2	0,3	0,4
≥ 100 < 150	11	23,4	1,3	14,3	14	11,3	1,8	2,3
≥ 150 < 200	8	17,0	1,3	13,7	4	3,2	0,7	0,9
≥ 200 < 250	4	8,5	0,9	9,8	12	9,7	2,7	3,4
≥ 250 < 500	17	36,2	5,3	56,6	33	26,6	11,4	14,7
≥ 500 < 750	0	0	0	0	21	16,9	12,9	16,6
≥ 750 < 1000	0	0	0	0	14	11,3	12,0	15,5
≥ 1000 < 1250	0	0	0	0	8	6,5	9,0	11,6
≥ 1250 < 1500	0	0	0	0	1	0,8	1,3	1,6
≥ 1500	0	0	0	0	12	9,7	25,6	33,0
Totaal	47	100	9,3	100	124	100	77,6	100

Van de 171 verleende borgstellingen is in de tuinbouw 45,2 procent hoger of gelijk aan 0,5 miljoen euro verleend. Dat zijn in totaal 56 aanvragen. Dit is een stijging van 6,8 procent ten opzichte van vorig jaar. De borgstellingen van een half miljoen of meer waren goed voor een totaal bedrag van 60,8 miljoen euro oftewel 69,9 procent van het totaal verleende borgstellingsbedrag. In de landbouwsector is het aantal borgstellingen tussen de 0,25 en 0,5 miljoen fors toegenomen in vergelijking met het vorige verslagjaar (zeventien verleningen tegenover acht verleningen in 2001).

In de sector tuinbouw werden 21 borgstellingen van een miljoen euro of meer verleend.

Onderstaande diagram geeft inzicht in de verdeling van de borgstellingen naar grootte van het borgstellingsbedrag. In de tuinbouw zijn veel meer borgstellingen voor grote bedragen verleend dan in de landbouw.

5.2 VERLENDE SPECIALE BORGSTELLINGEN

Speciale borgstellingen

In 2002 zijn er acht borgstellingen verleend die de moeite waard zijn om apart te vermelden.

Deze borgstellingen hebben bijzondere kenmerken en worden speciale borgstellingen genoemd. Hiervoor gelden verder geen specifieke voorwaarden. Het betreft twee borgstellingen voor bedrijven die omgeschakeld zijn naar een biologische productiemethode, een borgstelling voor een ondernemer die zijn mestproductierechten heeft doorgehaald en een andere agrarische activiteit is gestart en vijf overige speciale borgstellingen.

Bedrijven die omgeschakeld zijn naar een biologische productiemethode

- Twee varkensbedrijven zijn omgeschakeld naar een biologische productiewijze.

Ondernemers die mestproductierechten doorhalen en een andere agrarische activiteit starten

- Een ondernemer heeft zijn varkenstak beëindigd en het melkquotum verkocht. Het bedrijf is gestart met een melkgeitenhouderij.

Overige speciale borgstellingen

- Een borgstelling aan een biologische pluimveehouderij.
- Een borgstelling aan een biologisch akkerbouwbedrijf.
- Een borgstelling aan een glasbloemenbedrijf met snijhortensia's. Dit is een teelt die heel weinig voorkomt, hortensia's worden doorgaans als potplant geteeld.
- Een borgstelling aan een glasbloemenbedrijf met iristeelt. Dit bedrijf heeft zich toegelegd op het telen van irissen op water, in plaats van op grond. Het proces is door de ondernemer zelf ontwikkeld.
- Een borgstelling aan een glasgroentebedrijf met paksoiteelt. De paksoiplantjes worden met een systeem van teeltgoten in perspottjes geteeld, waarbij de bemesting via druppelbevloeiing wordt aangewend.

5.3 AFGeweZEN BORGSTELLINGEN

Afgewezen borgstellingen naar bedrijfstype in 2002	
Bedrijfstype	Aantal
Melkveehouderij	2
Varkenshouderij	4
Totaal landbouw	6
Glasgroenteteelt	2
Glasbloementeelt	1
Potplantenteelt	1
Totaal tuinbouw	4
Totaal land- en tuinbouw	10

In het verslagjaar zijn tien aanvragen afgewezen. Dit is ongeveer 5,5% van het totaal aan behandelde aanvragen.

Veel voorkomende afwijsredenen in de categorie procedurefouten zijn:

- er zijn reeds verplichtingen aangegaan voordat op de aanvraag is beslist, dan wel voordat er schriftelijk toestemming van de teammanager van LASER is verkregen om verplichtingen te mogen aangaan;
- de bank heeft reeds een financiering verstrekt of onvoorwaardelijk toegezegd, voordat op de aanvraag is beslist dan wel voordat er schriftelijk toestemming van de teammanager van LASER is verkregen om verplichtingen te mogen aangaan;
- de borgstelling is (gedeeltelijk) bestemd voor de herfinanciering van crediteuren of leningen.

Veel voorkomende afwijsredenen in de categorie bedrijfseconomische criteria zijn:

- de rente- en aflossingsverplichtingen en overige bedrijfsuitgaven kunnen naar verwachting niet worden betaald;
- de liquiditeitstoename biedt onvoldoende ruimte om tegenvallers in de exploitatie op te vangen en/of om aan de toekomstige financieringsverplichtingen te kunnen voldoen.

5.4 BEZWAARSCHRIFTEN

In het verslagjaar maakten vier ondernemers gebruik van de mogelijkheid om bij de afdeling bezwaarschriften van LASER een bezwaarschrift in te dienen. Per 31 december 2001 waren er nog zes bezwaarschriften in behandeling. In totaal werden er in het verslagjaar negen bezwaarschriften afgehandeld. Van deze negen bezwaarschriften zijn er vier gegrond, een gedeeltelijk gegrond en vier ongegrond verklaard. Per 31 december 2002 was er nog een bezwaarschrift in behandeling.

5.5 FINANCIERINGSBESTEMMING VAN DE VERLEENDE BORGSTELLINGEN

Onderstaand overzicht geeft de globale financieringsbestemming weer van de in het verslagjaar verleende borgstellingen.

Financieringsbestemming naar sector (bedragen in mln. euro)					
Sector	Aantal verleende borgstellingen	Totaal investeringsbedrag	Totaal borgstellingsbedrag	Waarvan bedrijfsontwikkeling	Waarvan omzetting bestaande BF-lening
<i>Landbouw</i>	47	51,31	9,34	9,34	0,00
<i>Tuinbouw</i>	124	360,35	77,62	74,83	2,79
Totaal	171	411,66	86,96	84,17	2,79

Van de 86,9 miljoen euro verleende borgstellingen was 2,8 miljoen euro (drie procent) bestemd voor herfinanciering van oude, nog lopende borgstellingen. De overige 84,2 miljoen euro (97 procent) was bestemd voor de financiering van bedrijfsontwikkeling.

De totale investeringen bedroegen 411,7 miljoen euro. Het aandeel van het Borgstellingsfonds in de financiering daarvan was 21,2 procent. Dit is nagenoeg gelijk aan de percentages in 2000 en 2001.

Onderstaand overzicht geeft de bestemming weer van de in het verslagjaar verleende borgstellingen.

Bestemming van de verleende borgstellingen (bedragen in mln. euro)						
Bestemming	Aantal verleende borgstellingen	Totaal borgstellingsbedrag	Gemiddeld borgstellingsbedrag per aanvraag	Totaal investeringsbedrag	Gemiddeld investeringsbedrag per aanvraag	BF/ Investeringsbedrag in %
<i>Bedrijfsovername in familieverband</i>	19	8,58	0,452	33,66	1,772	25,5
<i>Bedrijfsovername buiten familieverband/ stichting nieuw bedrijf</i>	45	26,84	0,596	153,64	3,414	17,5
<i>Verbetering bestaand bedrijf</i>	107	51,54	0,482	222,65	2,081	23,1
Totaal	171	86,96	0,509	409,95	2,397	21,2

De borgstellingen zijn, net als in voorgaande jaren, met name gebruikt voor de verbetering van bestaande bedrijven. Ten opzichte van het jaar 2001 is het aantal borgstellingen in deze categorie relatief toegenomen.

In de categorie bedrijfsovername buiten familieverband is het gemiddelde borgstellingsbedrag en het gemiddelde investeringsbedrag per aanvraag het hoogst. Het aandeel borgstellingsbedrag van het totale investeringsbedrag in deze categorie is, in tegenstelling tot het jaar 2001, procentueel het laagst.

Het aandeel borgstellingsbedrag in de categorie bedrijfsovername in familieverband is ten opzichte van het vorige verslagjaar aanzienlijk toegenomen.

De glastuinbouw heeft relatief veel van het Borgstellingsfonds gebruik gemaakt om een bedrijfsverplaatsing te financieren. Bedrijfsverplaatsing is voor glastuinders vaak de enige mogelijkheid om aan de wens van schaalvergroting te kunnen voldoen.

In de categorie bedrijfsovername buiten familieverband ging het in 25 gevallen om een bedrijfsverplaatsing, bijna allemaal binnen dezelfde provincie. Slechts twee bedrijven zijn naar een andere provincie verplaatst. Bij de overige twintig bedrijven ging het om aankoop van een huurbedrijf, het opstarten van een nieuw bedrijf of een overname van een aangrenzend bedrijf.

In het volgende overzicht is per sector, na uitvoering van het investeringsplan, de gemiddelde bankfinanciering en de verplichtingen aan rente en aflossing weergegeven. De behoefte aan kapitaal is toegenomen ten opzichte van 2001. Het gemiddelde investeringsbedrag per bedrijf is voor de sector landbouw fors toegenomen ten opzichte van het jaar 2001, namelijk met 21 procent. In de sector tuinbouw is het gemiddeld investeringsbedrag relatief hetzelfde gebleven. Voor beide sectoren geldt dat de eigen bijdrage is toegenomen en de bijdrage van derden is afgenomen. In de landbouwsector is de eigen bijdrage fors gestegen, namelijk met tachtig procent.

Financieringssituatie per sector (gemiddelden) in 2002 (bedragen in mln. euro)									
Sector	Gemiddeld investeringsbedrag per bedrijf	Samenstelling financiering						Gemiddelde verplichtingen per jaar	
		Eigen bijdrage	Eigen bijdrage in %	Bijdrage bank	Bijdrage bank in %	Bijdrage van derden	Bijdrage van derden in %	Rente	Aflossing
<i>Landbouw</i>	1,092	0,148	14	0,928	85	0,016	1	0,059	0,055
<i>Tuinbouw</i>	2,906	0,506	18	2,331	80	0,067	2	0,133	0,168
Totaal	2,407	0,407	17	1,945	81	0,053	2	0,112	0,137

In de sector landbouw was het gemiddelde investeringsbedrag per bedrijf in 2002 bijna 1,1 miljoen euro en in de sector tuinbouw ruim 2,9 miljoen euro. Omdat de gemiddelde looptijd van de verplichtingen in de tuinbouw beduidend korter is dan in de landbouw, leidt dit in de tuinbouw gemiddeld tot hogere rente- en aflossingsverplichtingen.

Onderstaand overzicht geeft de geprognosticeerde bedrijfsresultaten weer van de land- en tuinbouwbedrijven met een in 2002 verstrekte borgstelling.

Prognose resultatenrekening in 2002 (bedragen in mln. euro)						
Sector	Omzet		Bedrijfsresultaat		Liquiditeitstoename	
	Totaal	Gemiddelde per bedrijf	Totaal	Gemiddelde per bedrijf	Totaal	Gemiddelde per bedrijf
<i>Landbouw</i>	21,7	0,46	1,5	0,03	1,2	0,02
<i>Tuinbouw</i>	210,3	1,70	26,2	0,21	14,5	0,12
Totaal	232,0	1,4	27,7	0,16	15,6	0,09

De totale omzet van bedrijven die in 2002 een borgstelling verkregen bedraagt 232 miljoen euro. De gemiddelde verwachte omzet per landbouwbedrijf is 0,5 miljoen euro. Ten opzichte van vorig jaar is dit iets toegenomen. De gemiddelde verwachte omzet per tuinbouwbedrijf is 1,7 miljoen euro. Dit is een aanzienlijke toename ten opzichte van vorig jaar.

Het begrote gemiddelde bedrijfsresultaat per landbouwbedrijf, waaraan in 2002 een borgstelling is verstrekt, is ten opzichte van 2001 gelijk gebleven. Voor eenzelfde vergelijking in de sector tuinbouw is een toename van de winst van 24 procent geprognosticeerd.

De totaal begrote liquiditeitstoename is ten opzichte van 2001 licht toegenomen. In het huidige verslagjaar is de totaal begrote liquiditeitsmarge voor land- en tuinbouw respectievelijk 5,5 procent en 6,9 procent van de omzet. In vergelijking met het jaar 2001 blijft dit voor beide sectoren ongeveer op hetzelfde niveau. In absolute bedragen bedroeg de liquiditeitstoename in 2002 binnen de landbouw gemiddeld € 24.511,- en binnen de tuinbouw gemiddeld € 116.887,- per bedrijf. Voor beide sectoren betekent dit een stijging van respectievelijk 44 procent en 24 procent ten opzichte van vorig jaar.

5.6 DOOR BANKEN INGEDIENDE DECLARATIES

Het volgende overzicht toont de declaraties verdeeld naar bedrijfstype over 2002 en de voorgaande twee jaren. In 2002 zijn acht declaraties ontvangen. Het totale bedrag aan ingediende declaraties bedroeg 1,3 miljoen euro.

Verliesdeclaraties per bedrijfstype en jaar						
Bedrijfstype	Aantal			Bedrag x 1000 euro		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Varkenshouderij	3	0	2	250,9	0	128,0
Totaal landbouw	3	0	2	250,9	0	128,0
Glasbloementeelt	3	5	4	158,8	444,0	949,4
Champignonteelt	0	1	0	0	108,0	0
Boomkwekerij	0	0	1	0	0	90
Overige tuinbouw*	1	0	1	109,8	0	133
Totaal tuinbouw	4	6	6	268,6	552,0	1172,4
Totaal land- en tuinbouw	7	6	8	519,6	552,0	1300,4
Gemiddelde declaratie				74,4	92,0	162,6

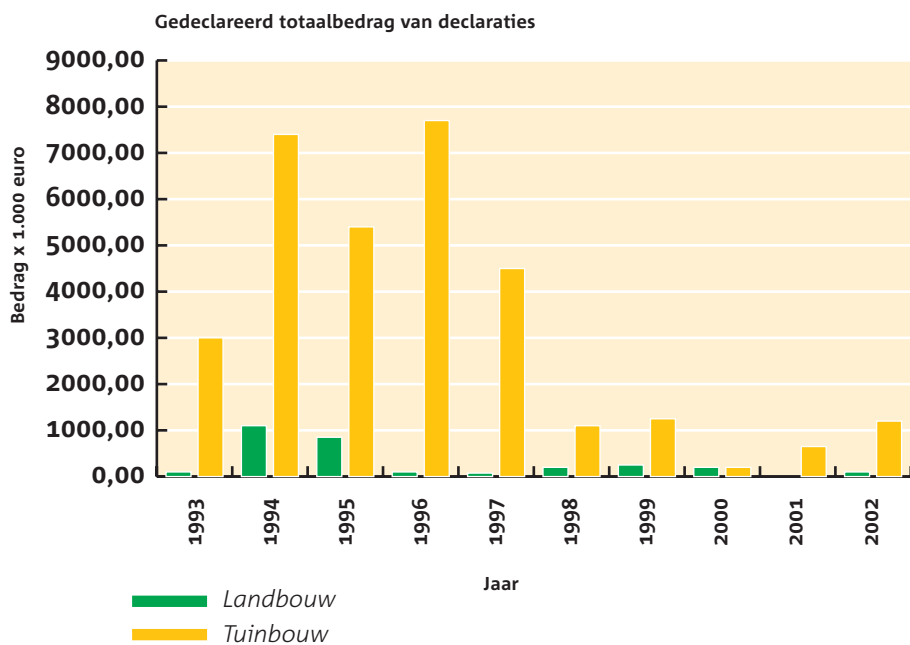
* Onder 'overige tuinbouw' wordt onder andere verstaan: witlofteelt en fruitteelt.

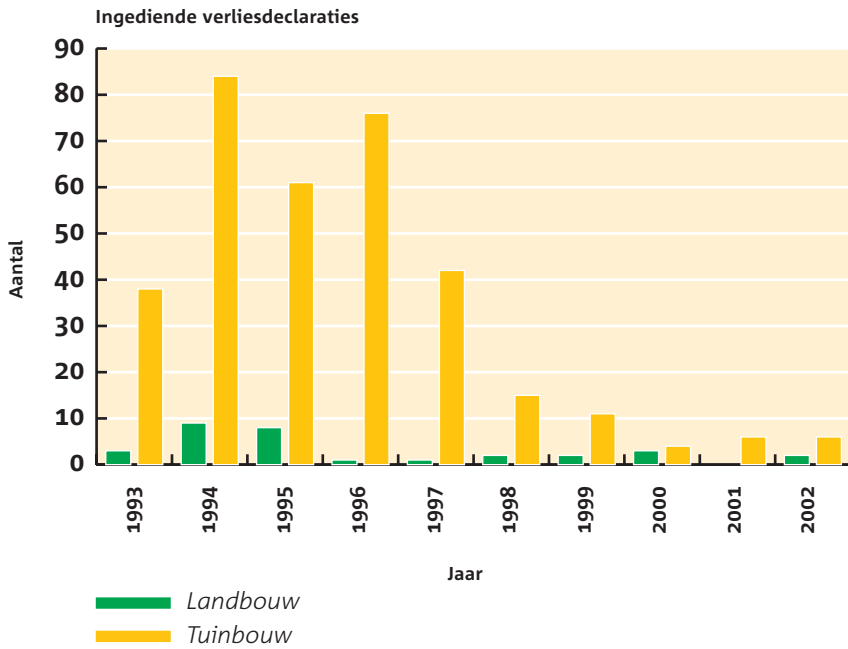
Het aantal ingediende declaraties in het verslagjaar blijft laag ten opzichte van voorgaande jaren.

Wel is het gemiddelde gedeclareerde bedrag ten opzichte van het vorig jaar gestegen.

De meeste declaraties zijn afkomstig uit de rozenteelt. Hierbij was de reden van bedrijfsbeëindiging voornamelijk een combinatie van lage prijzen en een lage fysieke opbrengst. De keuze voor een bepaald ras was debet aan de lage prijzen.

In onderstaande diagrammen wordt het totaal gedeclareerde bedrag en het aantal ingediende verliesdeclaraties van de laatste tien jaar weergegeven. Opvallend is de sterke teruggang van het aantal ingediende declaraties en de gedeclareerde bedragen met als minimum de aantallen van het jaar 2000. In het huidige verslagjaar is een lichte stijging van de sectoren landbouw en tuinbouw te zien.

Van de acht in 2002 ingediende declaraties en de drie nog in behandeling zijnde declaraties uit 2001 waren er per 31 december 2002 zes declaraties afgehandeld. Hiervoor werd een bedrag van 0,94 miljoen euro aan banken uitgekeerd. De helft van dit bedrag had betrekking op een declaratie. Op 31 december 2002 waren er nog vijf declaraties in behandeling.

5.7 HET TOTAAL AAN BORGSTELLINGSVERPLICHTINGEN

Aan het eind van 2001 bedroegen de totale borgstellingsverplichtingen 510,2 miljoen euro, waarvan 31,7 miljoen euro nog niet was opgenomen. In het verslagjaar is voor een bedrag van 86,9 miljoen euro aan nieuwe borgstellingen verleend. In 2002 is er voor een totaal bedrag van 83,0 miljoen euro aan borgstellingen afgelost, ingetrokken of niet opgenomen. Per 31 december 2002 bedroegen de totale verplichtingen 514,1 miljoen euro, waarvan 33,0 miljoen euro nog niet was opgenomen. Ten opzichte van 2001 is de garantieverplichting met 3,9 miljoen euro toegenomen.

In de sector landbouw werd voor 9,3 miljoen euro aan nieuwe borgstellingen verleend. Een bedrag van 15,9 miljoen euro werd afgelost, ingetrokken of niet opgenomen. De totale verplichtingen in deze sector namen af van 104,3 miljoen euro per ultimo 2001 tot 97,7 miljoen euro per 31 december 2002 (waarvan 3,8 miljoen euro nog niet opgenomen).

Per 31 december 2001 bedroegen de verplichtingen in de sector tuinbouw 406 miljoen euro. Als gevolg van het verlenen van 77,6 miljoen euro aan nieuwe borgstellingen en het aflossen, intrekken of niet opnemen van borgstellingen voor een bedrag van 67,1 miljoen euro namen de verplichtingen in deze sector toe met 10,5 miljoen euro. Per 31 december 2002 bedroegen de totale verplichtingen in deze sector 416,5 miljoen euro (waarvan 29,2 miljoen euro nog niet opgenomen).

Ultimo 2002 bedraagt de totale garantieverplichting 514,1 miljoen euro.

De Voorzitter
Drs. G. v.d. Lely

De Secretaris/penningmeester
Drs. B.A. Piersma

's-Gravenhage, 12 augustus 2003

6. JAARREKENING 2002 IN EURO

BALANS PER 31 DECEMBER 2002

ACTIVA	<u>31-12-2002</u>	<u>31-12-2001</u>
Beleggingen op lange termijn	23.103.364	22.225.354
Vorderingen wegens gestand gedane borgstellingen	P.M.	P.M.
Vorderingen op korte termijn: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	88.033	88.033
Overlopende rente op bankrekeningen en beleggingen	966.189	929.015
Nog te ontvangen provisie	114.805	59.994
	1.169.027	1.077.042
Liquide middelen en beleggingen op korte termijn	2.327.823	1.600.894
Totaal	26.600.214	24.903.290

PASSIVA	31-12-2002	31-12-2001
Eigen vermogen		
Kapitaal t/m vorig boekjaar	24.252.178	22.481.454
Reserve varkenshouderij	191.191	241.071
Saldo lopend boekjaar	1.377.834	1.709.499
	25.821.203	24.432.024
Voorziening voor ingediende maar nog niet afgewikkelde claims ten aanzien van borgstellingen:	752.104	450.257
Schulden op korte termijn:		
Diverse crediteuren	26.908	21.009
	26.908	21.009
Totaal	26.600.214	24.903.290

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET BOEKJAAR 2002

BATEN	2002	2001
Beleggingsresultaten	1.393.208	1.421.441
Diverse ontvangsten	4.724	
Baten krachtens verhaalrecht	509.480	121.386
Provisiebatens	742.879	787.479
Totaal baten	2.650.291	2.330.306
LASTEN		
Uitvoeringskosten	30.638	22.640
Kosten wegens gestand gedane borgstellingsverplichtingen	1.241.818	598.167
Totaal lasten	1.272.456	620.807
Saldo	1.377.834	1.709.499

FINANCIËLE POSITIE IN EURO PER 31 DECEMBER 2002

De financiële positie kan als volgt worden samengevat
(x 1000 euro):

	<u>31-12-2002</u>	<u>31-12-2001</u>
Liquide middelen	2.328	1.601
Bij: Vorderingen op korte termijn	1.169	1.077
	3.497	2.678
Af: Schulden op korte termijn	- 27	- 21
Liquiditeitsoverschot	3.470	2.657
<i>Dit vermogen is als volgt vastgelegd:</i>		
Eigen vermogen	25.821	24.432
Voorzieningen	752	450
	26.573	24.882
Beleggingen op lange termijn	- 23.103	- 22.225
Totale reserve	3.470	2.657

Liquiditeitsoverschot ultimo 2002	3.470
idem ultimo 2001	- 2.657
Toename liquiditeitsoverschot	813

Herkomst van de middelen:

Exploitatiesaldo 2002	1.378
Verhoging voorzieningen	302
	1.680
Koersverschillen op obligaties in portefeuille per 31-12-2002	- 17
	1.663
Aankoop staatsobligaties	850
Per saldo meer verkregen dan besteed	813

TOELICHTING OP DE JAARREKENING 2002

Grondslagen voor de balanswaardering en de resultaatbepaling

BALANSWAARDERING

ALGEMEEN

Voor zover de posten niet expliciet worden genoemd vindt waardering plaats tegen de nominale waarde.

Beleggingen op lange termijn

De beleggingen op lange termijn betreffen obligatieleningen. Deze zijn gewaardeerd tegen de aanschaffingswaarde of, indien dat van toepassing is, tegen de lagere beurswaarde per 31 december van het verslagjaar. De waardevermeerdering respectievelijk waardevermindering wordt als koersresultaat verantwoord.

Vorderingen wegens gestand gedane borgstellingen

Deze post betreft vorderingen die zijn verkregen krachtens het recht van subrogatie. Het bedrag van deze vorderingen is de resultante van de in het verleden aan de bankiers betaalde borgstellingen. Hiervan zijn de baten die ontvangen werden krachtens verhaalrecht en de bedragen, die wegens finale kwijting of om andere redenen van de oorspronkelijke vorderingen werden afgeboekt, afgetrokken.

De vorderingen zijn als 'Pro Memorie' in de balans opgenomen aangezien de vermoedelijke inbaarheid van deze vorderingen op nihil is ingeschat.

Voorziening voor ingediende maar nog niet afgewikkelde claims ten aanzien van borgstellingen

Deze voorziening wordt gevormd voor de reeds ingediende schadeclaims waarvan de hoogte van de uiteindelijke afwikkeling per balansdatum echter nog onzeker is.

RESULTAATBEPALING

Aandeel van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in de kosten wegens gestand gedane borgstellingsverplichtingen

Voor zover het Borgstellingsfonds de uitgaven niet uit de inkomsten kan dekken, draagt het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bij. Dit gebeurt in de vorm van een voorschot, waarna vervolgens na de afsluiting van het betreffende jaar de definitieve bijdrage wordt vastgesteld. Hierna vindt de eindafrekening plaats. Hierdoor ontstaat op de balans een schuld- dan wel een vordering op korte termijn jegens het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Diverse ontvangsten

Ontvangsten op afgeschreven debiteuren.

Uitvoeringskosten

Deze kosten bestaan voornamelijk uit bankkosten en kosten voor de auditdienst.

Kosten wegens gestand gedane borgstellingsverplichtingen:

Dit betreffen de kosten voor de gestand gedane borgstellingsverplichtingen over de in 2002 ingediende claims inclusief de voorziening voor in 2002 ingediende claims waarvan de uiteindelijke afwikkeling per balansdatum nog onzeker is.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Beleggingen op lange termijn

Een specificatie van de effecten is opgenomen op pagina 40 van dit verslag.

Vorderingen wegens gestand gedane borgstellingen en gestand gedane borgstellingen 'Bijzonder Bedrijfskrediet'.

Deze post is 'Pro Memorie' opgenomen in de balans.

Het verloop van de vorderingen kan als volgt worden weergegeven.

Gestand gedane borgstellingen tot en met 2001		80.306.007
Idem Bijzonder Bedrijfskrediet		9.130.172
		89.436.179
Gestand gedane borgstellingen in 2002		939.971
		90.376.150
Ontvangen in vorige boekjaren krachtens verhaalrecht borgstellingen	5.043.898	
Idem Bijzonder Bedrijfskrediet	1.789.292	
	6.833.190	
In 2002 ontvangen verhaalrecht borgstellingen	51.295	
Idem Bijzonder Bedrijfskrediet	458.185	7.342.670
		83.033.480
Finale kwijting tot en met vorig boekjaar borgstellingen	37.789.721	
Idem Bijzonder Bedrijfskrediet	1.908.942	
Kwijting borgstellingen in 2002	1.421.677	
Idem Bijzonder Bedrijfskrediet	-	41.120.340
		41.913.140
<i>Gespecificeerd naar categorie vorderingen:</i>		
Borgstellingen Bijzonder Bedrijfskrediet		4.973.753
Overige Borgstellingen		36.939.387
		41.913.140

Van het bedrag aan openstaande vorderingen ad € 36.939.387 wordt voor € 16.342.290 nog actief invorderingsbeleid gevoerd. Het restant, ten bedrage van € 20.597.097 is definitief buiten invordering gesteld.

De borgstellingen Bijzonder Bedrijfskrediet zijn in 1981 ingesteld ter ondersteuning van de financiering van liquiditeitstekorten en versterking van de vermogenspositie van agrarische bedrijven. De betalingen wegens gestand gedane borgstellingen Bijzonder Bedrijfskrediet vonden gespreid plaats in de jaren 1981 tot en met 1985.

Voor het gehele bedrag wordt nog een actief invorderingsbeleid gevoerd.

VORDERINGEN OP KORTE TERMIJN

De vordering op korte termijn op het ministerie van LNV ad € 88.033 betreft een openstaande vordering uit voorgaande jaren op Directie Landbouw waarover discussie plaatsvindt.

Liquide middelen en beleggingen op korte termijn

	31-12-2002	31-12-2001
<i>Deze bestaan uit:</i>		
Direct opeisbare overige liquide middelen	2.327.823	1.600.894
	2.327.823	1.600.894

De direct opeisbare overige liquide middelen bestaan uit de saldi van de rekeningen die worden aangehouden bij de Rabobank.

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen van het Borgstellingsfonds is onderdeel van het garantievermogen en daarom niet vrij uitkeerbaar. Het totale garantievermogen van het Borgstellingsfonds bedroeg per ultimo 2002, 94 miljoen euro en is samengesteld uit de volgende elementen:

- *het rentedragend eigen vermogen, ten bedrage van 25,6 miljoen euro per ultimo 2002, ten opzichte van 24,2 miljoen euro per ultimo 2001;*
- *het rentedragend eigen vermogen reserve varkenshouderij, ten bedrage van 0,2 miljoen euro per ultimo 2002, ongewijzigd ten opzichte van ultimo 2001;*
- *de door LNV verstrekte garantie, ten bedrage van 50,0 miljoen euro per ultimo 2002, ongewijzigd ten opzichte van ultimo 2001;*
- *de versterking van het garanti kapitaal in 1993 met 18,2 miljoen euro. Dit bedrag is gepositioneerd op een niet-rentedragende rekening-courant bij de rijkshoofdboekhouding.*

Voorziening voor ingediende maar nog niet afgewikkelde claims ten aanzien van borgstellingen

Het verloop kan als volgt worden weergegeven:

Saldo per 1 januari 2002	450.257
Af: hierop betaald	362.570
	87.687
Dotatie 2002	664.417
Saldo per 31 december 2002	752.104

SCHULDEN OP KORTE TERMIJN (in euro)

	<u>31-12-2002</u>	<u>31-12-2001</u>
<i>Diverse crediteuren, deze bestaan uit:</i>		
Auditdienst	26.000	18.151
Kruisposten	908	2.858
	<u>26.908</u>	<u>21.009</u>

Kruisposten bestaat uit een ontvangen bedrag wat niet bestemd was voor het Borgstellingsfonds.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De totale borgstellingsverplichtingen worden niet in de balans (en exploitatierekening) verantwoord. Evenzo worden de garanties die ter versterking van de draagkracht van het fonds beschikbaar werden gesteld niet in de balans opgenomen.

Ultimo 2002 bedroegen de totale borgstellingsverplichtingen ca. 514,1 miljoen euro tegenover ca. 510,2 miljoen euro per 31 december 2001.

TOELICHTING STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN

Belegingsresultaten	2002	2001
R/Crt rente Postgiro	104	281
R/Crt rente Rabobank	50.929	134.504
Obligatieleningen	1.325.355	1.294.380
	1.376.387	1.429.165
Koersverschillen	16.821	- 7.724
	1.393.208	1.421.441

LASTEN

Kosten wegens gestand gedane borgstellingsverplichtingen	2002	2001
Betaald op ingediende claims t/m 2002	939.971	292.757
Af: begrepen in voorzieningen ingediende claims per 31 december 2001	362.570	62.127
Totaal betaald op in 2002 ingediende claims	577.401	230.630
Mutatie aan voorzieningen ingediende claims	664.417	367.537
Totale kosten wegens gestand gedane borgstellingsverplichtingen 2002	1.241.818	598.167

UITVOERINGSKOSTEN

Auditdienst	19.939	10.619
Algemene kosten	10.699	12.021
	30.638	22.640

Specificatie Staatsleningen per 31 december 2002 m.b.t. het Borgstellingsfonds voor de Landbouw (in euro)

							AGENTSCHAP MIN. V. FINANCIËN		
Rentepercentage	Fondsnaam	Coupon per	Aantal coupons	ASW-koers	Totale ASW	Beurskoers	Koerswaarde	Te ontvangen rente per jaarluitimo	Balanswaarde per 31-12-2002
7,75%	1995 per 2005	1 maart	4.000	100,050	1.816.028	110,080	1.998.085	117.227	1.816.028
7,50%	1993 per 2023	15 januari	5.000	117,700	2.670.497	134,500	3.051.672	163.077	2.670.497
6,00%	1996/ II per 2006	15 januari	5.000	95,650	2.170.204	108,350	2.458.354	130.462	2.170.204
5,75%	1997/ I per 2007	15 februari	5.000	101,739	2.308.357	109,200	2.477.640	114.154	2.308.357
5,25%	1998 per 2008	15 juli	5.000	103,650	2.351.716	108,040	2.451.321	54.595	2.351.716
Totaal			24.000		11.316.802		12.437.072	579.515	11.316.802

							RABOBANK TE DIEMEN		
Rentepercentage	Fondsnaam	Coupon per	Aantal coupons	ASW-koers	Totale ASW	Beurskoers	Koerswaarde	Te ontvangen rente per jaarluitimo	Balanswaarde per 31-12-2002
7,75%	1995 per 2005	1 maart	379	110,850	420.121	110,080	417.203	24.477	417.203
7,25%	1994 per 2004	1 oktober	2.404	107,170	2.576.367	107,580	2.586.222	43.573	2.576.367
5,50%	2000 per 2010	15 juli	1.345	100,720	1.354.684	109,570	1.473.717	33.905	1.354.684
4,75%	2000 per 2003	15 februari	2.691	98,890	2.661.130	100,200	2.696.381	111.844	2.661.130
3,75%	1999 per 2009	15 juli	1.530	88,620	1.355.886	99,600	1.523.880	26.297	1.355.886
3,75%	1999 per 2009	15 juli	497	90,950	452.022	99,600	495.012	8.542	452.022
3,75%	1999 per 2009	15 juli	190	89,390	169.841	99,600	189.240	3.266	169.841
5,75%	1997/ I per 2007	15 februari	495	105,600	522.720	109,200	540.540	24.905	522.720
7,75%	1995 per 2005	1 maart	465	111,400	518.010	110,080	511.872	30.031	511.872
3,75%	1999 per 2009	15 juli	495	92,580	458.271	99,600	493.020	8.508	458.271
5,50%	2000 per 2010	15 juli	440	103,800	456.720	109,570	482.108	11.092	456.720
5,50%	1998 per 2028	15 januari	527	100,720	530.794	109,200	575.484	27.777	530.794
5,50%	1999 per 2028	15 januari	300	106,350	319.050	109,200	327.600	15.813	319.050
Totaal			11.758		11.795.616		12.312.281	370.029	11.786.562
Algeheel totaal					23.112.418		24.749.353	949.545	23.103.364

ACCOUNTANTSVERKLARING

OPDRACHT

Wij hebben de jaarrekening 2002 van de Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw te 's-Gravenhage gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

WERKZAAMHEDEN

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaardbare richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de stichting daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

OORDEEL

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2002 en van het resultaat over 2002 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

's-Gravenhage, 23 juni 2003

AUDITDIENST VAN HET MINISTERIE VAN
LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,

drs. A. van der Elst RA
Audit Manager

B. Alblas RA
Plv. Directeur Auditdienst

COLOFON

UITGAVE

Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw

VORMGEVING

ARC vormgeving, Schimmert

DRUK

Den Haag Offset, Rijswijk

